

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.507.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 12672 Pana Posła Tomasza Głogowskiego w sprawie sytuacji warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) oraz konieczności wdrożenia systemowych rozwiązań zapewniających stabilność finansową i rozwój tej formy wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

W obliczu napływających ze środowiska warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) sygnałów, że zwiększony wcześniej poziom dofinansowania rocznego pobytu uczestnika w WTZ w dalszym ciągu nie pokrywa wszystkich kosztów działalności ponoszonych przez jednostki, w drugiej połowie 2025 r. podjęto prace skutkujące przyjęciem przez Radę Ministrów 27 lutego 2026 r. rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. poz. 260). Dofinansowanie rocznego pobytu jednego uczestnika WTZ podniesiono tym samym do 38 496 zł roku bieżącym i w latach następnych. Zmiana ta pozwoli zminimalizować rotację pracowników w warsztatach terapii zajęciowej, uwzględniając przy tym możliwości finansowe PFRON i konieczność realizacji przez ten fundusz również innych zadań wynikających z ustawy.

Odnosnie do powiązania kwoty dofinansowania rocznego pobytu jednego uczestnika w WTZ z określonymi wskaźnikami należy zaznaczyć, że uwzględniając możliwości finansowe PFRON i konieczność realizacji innych zadań ze środków funduszu nie byłoby to zasadne. Kwestie dotyczące finansowania WTZ określają ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1605, z późn. zm.). Wysokość dofinansowania kosztów rocznego pobytu osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zatrudnionej w zakładzie aktywności zawodowej (ZAZ) oraz wysokość dofinansowania kosztów rocznego pobytu jednego uczestnika w WTZ ustalono w § 5 ust. 2-4 rozporządzenia.

Wprowadzenie mechanizmu uzależniającego wysokość dofinansowania WTZ od określonych wskaźników wymagałoby przemodelowania zasad finansowania tego typu placówek i zmodyfikowania obowiązującego wzoru algorytmu. Wprowadzenie stałego mechanizmu corocznej waloryzacji kwoty dofinansowania wiązałoby się z istotnym ryzykiem dla stabilności finansowej funduszu. Niekontrolowany wzrost wydatków mógłby utrudnić planowanie budżetu PFRON. W perspektywie wieloletniej mogłoby to prowadzić do ograniczenia możliwości finansowania innych form wsparcia kierowanych bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami. Według danych PFRON kwota niezaspokojonych potrzeb w tym obszarze wyniosła w roku minionym ok. 750 mln zł.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na bieżąco monitoruje sytuację warsztatów terapii zajęciowej i nie wyklucza podejmowania dalszych działań w tym zakresie, adekwatnie do możliwości finansowych funduszu oraz zidentyfikowanych potrzeb systemowych.

Odnosnie do uznania pracy w WTZ za pracę w szczególnych warunkach informuję, iż pojęcia pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wprowadzono w celu ustalenia prac uzasadniających przejście na wcześniejszą emeryturę. Definicja i wykaz prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze zawarte w art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1696, z późn. zm.) są efektem szczegółowej dyskusji, jaką prowadzono nad projektem tego aktu w zespołach problemowych Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych oraz w trakcie prac parlamentarnych z udziałem ekspertów z zakresu medycyny i ochrony pracy. W pracach wykorzystano wiele opinii i analiz uznanych ośrodków naukowo-badawczych. Ostatecznie, stosując obiektywne kryteria medyczne, sporządzono wykazy prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, które załączono do ustawy o emeryturach pomostowych. W wykazach nie znalazły się prace wykonywane w WTZ.

Ustawa o emeryturach pomostowych była trzykrotnie merytorycznie badana – pod kątem zgodności z Konstytucją definicji zawartych w jej art. 3 ust. 1-3 i kompletności załączników nr 1 i 2 - przez Trybunał Konstytucyjny, który orzeczeniami z dnia 16 marca 2010 r. Sygn. akt K 17/09, 25 listopada 2010 r. Sygn. akt K 27/09 oraz 3 marca 2011 r. Sygn. akt K 23/09 orzekł o jej zgodności z Konstytucją RP.

Należy podkreślić, że z wielu rodzajów prac związanych z opieką i terapią osób z niepełnosprawnościami za prace o szczególnym charakterze, które uprawniają do emerytury pomostowej uznano jedynie „prace personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej”¹. Nie ma zatem przesłanek, aby prace wykonywane w WTZ uznać za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Propozycję zagwarantowania dodatkowego urlopu pracownikom WTZ, którzy pracują bezpośrednio z uczestnikami warsztatów, ujęto w „Standardach funkcjonowania WTZ”², była ona też przedmiotem rozmów z przedstawicielami Ogólnopolskiego Forum WTZ, spotkań z przedstawicielami środowiska warsztatów oraz prekonsultacji wybranych rozwiązań ze standardów, które odbyły się w kwietniu i maju 2025 r. Rozwiązanie analizowano też pod kątem jego skutków w odniesieniu do innych jednostek prowadzących działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W trakcie prac analitycznych wskazywano, że prawo korzystania z dodatkowego wymiaru urlopu wypoczynkowego powinno przysługiwać również pracownikom innych instytucji, którzy udzielają wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, zatrudnionym np. w środowiskowych domach samopomocy, zakładach aktywności zawodowej czy domach pomocy społecznej. Pojawiały się również głosy, że dodatkowy wymiar urlopu dla pracowników WTZ może zaburzyć

¹ Zob. pkt 22 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

² Standardy funkcjonowania WTZ, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gieriej i in., Warszawa, październik 2023. Standardy dostępne są na stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych: <https://niepelnosprawni.gov.pl/projekty/projekty-po-wer/projekt-aktywni-niepelnosprawni-narzedzia-wsparcia-samodzielnosci-osob-niepelnosprawnych/> oraz (zakończonego) projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”: <https://wlaczeniespoleczne.pl/>.

logistykę pracy w tych placówkach i powodować obciążenie dla pozostałej kadry, co może doprowadzić do obniżenia jakości zajęć prowadzonych w WTZ. Organizacja pracy w jednostce, której niemal wszyscy pracownicy byłiby uprawnieni do dodatkowego urlopu, poza trudnościami natury logistycznej, generowałaby dodatkowe koszty ze względu na konieczność zwiększenia personelu placówek.

W zakresie uregulowania czasu pracy pracowników WTZ (np. poprzez zmniejszenie jego tygodniowego wymiaru), należy wskazać, że w połowie 2025 r. w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zorganizowało nabór do programu pilotażowego pod nazwą „Skrócony czas pracy - to się dzieje!”. W jego ramach wyłoniono 90 pracodawców, którzy od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r. testują w swoich zakładach różne warianty tego rozwiązania.

Celem realizowanych projektów jest sprawdzenie i wypracowanie różnych modeli skróconego czasu pracy. Obejmuje to ocenę wpływu takich zmian na zatrudnienie, produktywność, zdrowie pracowników, organizację zadań oraz możliwość godzenia przez osoby zatrudnione życia zawodowego z prywatnym. Następstwem pilotażu będzie opracowanie dobrych praktyk, oraz rozważenie wprowadzenia odpowiednich regulacji do porządku prawnego.

Co do wynagrodzeń pracowników WTZ informuję, że katalog kosztów działalności warsztatu, które mogą być dofinansowywane ze środków PFRON określono w § 19 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2284). W przepisie ujęto m.in. koszty wynagrodzenia pracowników warsztatu, należnych od pracodawcy składek na ich ubezpieczenia społeczne, a także składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy oraz odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (w przypadku ich ponoszenia), a także koszty wpłat podstawowych i dodatkowych do pracowniczych planów kapitałowych w rozumieniu ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych (Dz.U. z 2026 r. poz. 192), finansowanych przez warsztat. Zgodnie § 13 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warsztatów terapii zajęciowej kierownika i pracowników WTZ zatrudnia jednostka prowadząca warsztat. W świetle Kodeksu pracy to pracodawca zobowiązany jest do wypłaty wynagrodzeń i to on decyduje o ich składnikach i wysokości. Zgodnie z art. 183c § 2 Kodeksu pracy wynagrodzenie obejmuje wszystkie składające się na nie składniki, bez względu na ich nazwę i charakter, a także inne świadczenia związane z pracą przyznawane pracownikom w formie pieniężnej lub innej niż pieniężna. Obowiązujące przepisy dają zatem pracodawcy swobodę w prowadzeniu zakładowej polityki płac i odpowiedniego wynagradzania pracowników, stosownie do potrzeb i możliwości finansowych jednostki, która warsztat prowadzi.

Informuję również, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotowywane są rozwiązania mające na celu poprawę jakości działań realizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej. Służyć temu ma wdrożenie Standardów funkcjonowania WTZ. Projektowane rozwiązania wpisują się w założenia działania IV 1.4. Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030³ pn. „Poprawa funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej”.

³ Załącznik do uchwały nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M.P. poz. 218).

Do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów wpisano też założenia dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (numer projektu: [UD348](#)) w zakresie wprowadzenia standardów dla WTZ. Projekt zakłada m.in.:

- zmianę sposobu kwalifikowania do WTZ osób niepełnosprawnych, które rokuja osiągnięcie postępów w nabywaniu umiejętności w obszarze społecznym i zawodowym. Projekt przewiduje rezygnację z zapisu w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności dotyczącego wskazania do uczestnictwa w terapii zajęciowej;
- wprowadzenie możliwości odbywania staży zawodowych przez uczestników WTZ;
- umożliwienie uczestnikowi WTZ, który podjął pracę niezwłocznego powrotu do WTZ w przypadku niepowodzenia w pracy, do czasu upływu 4 miesięcy od momentu opuszczenia warsztatu przez uczestnika w celu podjęcia zatrudnienia.

Ze względu na różnorodne stanowiska i oczekiwania dotyczące zmian w funkcjonowaniu warsztatów terapii zajęciowej podejmowany jest szeroki dialog z przedstawicielami środowiska ww. placówek pobytu dziennego.

Wybrane rozwiązania ze standardów były przedmiotem m.in. prekonsultacji przeprowadzonych w kwietniu i maju 2025 r. Ponadto 3 marca br. odbyło się spotkanie z przedstawicielami WTZ z całej Polski oraz członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych uczestniczącymi w pracach doraźnego Zespołu problemowego do spraw warsztatów terapii zajęciowej⁴. Przedmiotem spotkania były m.in. propozycje zmian przewidziane w ww. projekcie. Kolejne spotkanie z przedstawicielami wskazanego zespołu miało miejsce 29 kwietnia br. Projekt ustawy będzie szeroko konsultowany m.in. ze środowiskiem WTZ i osób z niepełnosprawnościami również na kolejnych etapach procedowania.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Maja Nowak

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

⁴ Zespół został powołany uchwałą nr 4/2026 Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych z dnia 10 lutego 2026 r.